

"ארבייט מאכט פראיי מטויטלנד אירופה"
תיעוד על פי הסרט "אל תגעו לי בשואה" אשר טללים 1994

חלק א

הקהל מגיע למוזיאון 'בית לוחמי הגטאות למורשת השואה והמרד' שנמצא בקיבוץ לוחמי הגטאות. הקהל עובר להדרכתה של 'זלמה גרינוולד', המגולמת על ידי סמדר יערון. זלמה היא קשישה ניצולת שואה. היא מדברת בהגייה אשכנזית. פעמים רבות עם שיבוש בהטעמה, בין מלעיל למלרע. ס' במקום צ'. מערבת מילים וביטויים מהשפה האנגלית, הגרמנית, היידיש והערבית.

זלמה גרינוואלד:

שלום לכולם, 'איש הייסה זלמה', שמי זלמה.
 והזמן שיש לי עוד להיות פה לעשות אתכם עבודה היא פיצקלה.
 אז כל רגע מאוד חשוב לי. מפני חיים שלי זה מורעלים.
 זה לא החשוב, אבל אם אני עומדת על השתי רגליים שלי לבד,
 אז אני אקדיש כל רגע בשביל לזעזע אתכם.
 ולא ליתן לכם רגע מנוחה. מפני אני לא לבד פה.
 יש שש מיליונים. שקולם נחנק ואפרם נקבר.
 אדוני 'הריכטר' אני מאשים היום לראשונה על רצח עם שלם.
 מישהו אולי, הציטטה הזה עושה לו איזה 'בל' (פעמון) מוכרת מה שאני עכשיו?
 לא מכירים? לא זוכרים זה?
 זה מהמשפט עם האייכמן.
 זוכרים מכירים נכון?
 בכל אופן מה שמאוד חשוב לי שננסה לברר בזמן הקצרה הזאת שיש לנו להיות 'צוזאמן' [יחד], זה איך ייתכן
 היה שעם שלם הלך אחרי מנהיג והפך את העולם לאמבטיה של 'בליד' [דם]. ועכשיו יותר מתמיד אנחנו
 צריכים לשאול את עצמנו האם זה יכול לחזור על עצמו.
 אם אנחנו יודעים מה שקורה מסביב, כן?
 (פונה לקהל)
 אם אתם יכולים קצת להתקרב אלי,
 אני לא נושכת. בואו.
 אתם יכולים להתבונן ב'ליד' [השיר] הזה כאן.
 מי שמבין גם קצת את ה'שפראכה' [שפה] גרמנית. כן?
 (קוראת בגרמנית)
 'גאנצה וולט', כל העולם, כן?
 זאת אומרת שאני נבחר באופן של דמוקרטיה.
 אם אנחנו יודעים טוב מאוד...
 (לקהל): 'קומן זי' [בואו].
 ההיטלר 'אונד קומפני' [ואנשיון], אבל איך הוא הופך לאט לאט,

איך אנחנו עושים מזה פשיזם דיקטטורי, למה הם הולכים אחריו?

(לקהל): בבקשה להתקדם.

'קומן זי' בבקשה.

שימו לב פה לעבודות.

צעירים, תנועות נוער כל מינים ומבוגרים, כולם איתו. עם האיש הזה.

למה אנחנו הולכים אחריו?

מה זה הפטנטים האלה של הפשיזם?

אתם אולי יכולים להתקרב פה ל'ויטרין' [ויטרינה]

ליצטופף. בואו בואו. ולהתבונן ל'מסר' הזאת [סכין].

מישהו יכול לראות מה כתוב לי כאן?

תראו איזה צעצועים יפים יש לנו ב'ויטרין'.

'אללס פור דויטשלאנד' [הפל לגרמניה] זאת אומרת הפל בשביל גרמניה.

זאת אומרת שהלאומיות היא הולך להיות בראש הסולם ערכים. כן?

זאת הפטנט בלתי רגילה של פשיזמוס.

אם אתם יכולים להתבונן פה ולראות את הקורבנות 'נומר איינץ' [מספר אחד] של המהפך השלטונית כן?

הקומוניסטים...

ופה איפה ששורפים

(לקהל): 'שולדיגונג' [סליחה]

ספרים ישרפו בני אדם אמר היינריך היינה.

מה אני עושה? כן?

אני לוקח כל מי שלא מתיישרת לי עם הקו ואני עושה 'סלקשיין' כזאת,

ואני מתחיל גירוש. הגליה. מי סותם הפה. כן?

אבל מי שהולך איתי דווקא אני נותן לו כל טוב הארץ

והוא יכול גם לשרת את המהפכה שלי.

(זלמה מזמינה את הקהל להתקרב לתמונה במוזיאון שבה נראים אלפי חיילים נאצים צועדים בסך)

אם אתם יכולים להיות כל כך נחמדים ולהתקדם בשביל להתבונן פה בעבודה הבלתי רגילה הזו, ותנסו לדמיין

את ה'פארבאן' [צבעים] אדום לבן ושחור כן?

אז שימו לב פה ל'פומפוזיקה' [ראוותנות] הזה של המבנים.

אני לוקח ארכיטקטים 'נומר איינץ' [מספר אחד] בשביל שיעשה לי מודלים.

כל הקומבינציה הזו של ה'קיטש' עם המוות ביחד כן?

עם הדם. האסתטיקה בלתי רגילה של 'המסאס' [המונים]. נכון?

אז מה מרגיש הנס או יוהן, או כריסטיאן ואנדרסן כשהם עומדים פה, בתוך ה'מילייה' הזאת? כן? שאני חלק

ממשהו גדול מאוד נכון?

מה אומר היטלר ל'דיסיפלס בליב' [למאמינים] שלו?

'איר זייט גוט' [אתם טובים], 'איר זייט שוון' [אתם יפים]

'איר זייט בלונד אונד בלאו אוייגן' [אדם בלונדינים ועם עיניים כחולות],

'איר זייט אטווס ספציילאן' אתם משהו מיוחדת.

אז כאשר אנחנו מגיעים לקומפלקס של גטאות עם גירושים, אני דווקא הייתי רוצה לקבל מפובליקום [קהל]
 זה אתם, איזה 'ביישפיל', 'אקסמפל' [דוגמה] לגטו,
 אבל גטו שעכשיו יש בעולם הגדול, אם אתם.. אם יש.
 יש?

(זלמה מחכה לתשובה מהקהל. שקט).

(צופה): "עזה"

(זלמה חוזרת אחרי תשובה שנאמרה מהצופה)

זלמה: "עזה" אומרת בחורה.

מאוד מעניין.

יש עוד איזה 'אופשיין' [אפשרות]?

אפשר להתבטא לגמרי חופשית אנחנו פה לבד.

(צופה נוסף): "מאה שערים" בירושלים.

(זלמה חוזרת אחרי תשובה שנאמרה מצופה)

זלמה: "מאה שערים", מאוד מעניין אומר בחורצ'יק פה.

אתם יודעים היה לי ילד פה בקבוצה שאמר לי בתוכי יש לי גטו.

(בקומה למעלה, באגף האמנות, זלמה מקרבת את הקהל אל מול פסל של מוזלמן)

אם אתם יכולים להתבונן למוזלמן שזה בן אדם שמשקל גופו כמו משקל עצמותי,

מסויט, החי המתה.

ואם אפשר היה להעלות על הדעת איפה עוד עכשיו, אם אתם יכולים לראות ממש עם הבטן נדבק עם הגב,

אבל באמת כן? אז איפה הוא או היא מחבא חתיכת אוכל בגופו?

גם כשהיא לא יכול לאכול את זה, כן?

ה'קרייטיביטי' [היצירתיות] של האנשים האלה, מה שלא היה להם 'פרטנצסיות' [יומרות],

של ארטיסטים בוודאי. רק רצו לחיות.

אני חושבת זה אחד הקליימקסים [שיאים] של האירה [עידן] הזה שהיה.

ואם אנחנו מנסים להבין מה זה רעב אנחנו פה מוקפים למעשה במוזלמנים,

בכל הספקטרום של התערוכה כן?

מפני שכשאני שומעת שיש הרבה בחורות צעירות היום שעושים על עצמם 'אקספירמנטים' [ניסויים] של

דיאטות כל מינים, אז אני מנסה להסביר לה שהרעב אז היא רעב אחרת לגמרי, כן? זה היה של חודשים

ושל שנים הרעב זה.

זה באיזה 'פוינט' [נקודה] הופך להיות 'מיינה אינטימישה פרויינדין' [החבר האינטימי שלי]

אני כבר לא הייתי יודע איפה אני נגמרת והיא מתחיל.

אם אתם יכולים להתבונן פה ל'קריצ'רס' [ליצורים] האלה כן?

הכפיסי עץ כן?

ולנסות לדמין שאני הייתי נותנת הון בשביל פעם אחת לרגע לשמוע את היצור הזה.

כאשר הוא שוכב בדרגש והוא נושם, אז יש שם איזה ציוץ כן?

יש שם חריקה, איך זה נשמע?

מאיפה היא יוצאת, הבת קול?

מאיזה צ'אקרה, מאיזה 'אנרג'י של הגוף, מאיפה זה מתעורר?

שם בשביל זה אני הייתי נותנת מיליונים.

*

(הקהל עובר להדרכה במוזיאון אצל חאלד אבו עלי, שחקן ערבי)

חאלד: גזזתי את השיער היפה של הנשים היהודיות, פתאום הגיעה אלי קבוצה מהעיירה שלי,

חברים, ידידים אנשים שאני מכיר. ופתאום אני מסתכל ורואה את מי?

את אשתי, רצה אלי מחבקת אותי אומרת לי אברם לאן לוקחים אותנו? מה יעשו לנו?

אברהם בומבה אומר מה אגיד לאשתי? אני אגיד לה שבעוד כמה שניות תהיי בתוך תא גזים?

(לצופה): אתה יודע מה אברהם בומבה עשה לאשתו?

במקום שיגזוז את שיערה היפה של אשתו בשלוש מכות. מה עשה?

הוא עשה את זה בארבע.

זאת אומרת הוא נתן עוד שנייה אחת לראות את אשתו בחיים.

(לצופה) למה את חושבת שאברם בומבה לא יכול לספר לאשתו מה מתרחש בפנים?

את יודעת למה?

כי כאן בדלת מחכה לו איזה אוקראיני או גרמני עם רובה ביד שחס וחלילה אם אברם בומבה היה מוציא

מילה אחת מהפה נשמתו עלתה מיד לשמיים.

פשוט מאוד אברם בומבה העדיף לחיות.

(לצופה) זה קשה לך?

כן?

לי זה מאוד קשה. אני עד לפני 4 שנים לא ידעתי שום דבר על השואה.

אחר כך הגעתי כאן לבית למדתי להיות מדריך כדי שדבר כזה לא יחזור על עצמו עוד פעם, למדתי שנתיים

כאן בבית. אני עובד כאן שנה בבית.

מדריך שלושה ימים בשבוע לקבוצות שבאות מכל האזור.

הייתי רוצה אותך שתבואי ביום אחר ובהזדמנות אחרת שתבואי לראות אותי מדריך כאן לקבוצה שלא יודעת

שום דבר על השואה. ותרגישי כמה זה כואב.

חלק ב

הקהל מגיע אל חלל שנקרא "המגורים", זלמה ישובה ליד פסנתר כנף והקהל מתיישב סביבה.

לחלל יש גג עץ נמוך. זהו כביכול ביתה של זלמה כיום.

זלמה: אז תמיד כששואלים אותי מה החזיק אותי בימים האלה של ה'שוויריג לייבן' [החיים הקשים]

אני אומרת זה המוסיקה.

אני יכולה לספר סיפור של עם, של 'ארה' [עידן], גם של אינדיבידום,

אם יש לי מוסיקה 'איש' בראווק נישט' [אני לא צריכה] שום דבר אחרת.

אם אנחנו יכולים ממש לראות במוסיקה שלנו יידיש,

'נישט שיימן מיט אונזר בליט' שאסור לנו להתבייש בדם שלנו, כן?

הטקסטים היא נותנת לי את התמונה של הפרופיל באותו הזמן.

(שרה בידיש)

"ווי ווי ווי..."

(מתרגמת)

"רודפים אותי רודפים אותי"

אוי מאמה אוי מאמלה 'וי ביסט די וי'?

(מתרגמת)

אמא אימאלה איפה את? איפה את?

(שרה בידיש ומנגנת)

זאת ה'ליד' [שיר] של 'אייסלר' שהוא היה עובד עם ברכט ביחד,

'נור איינץ צווי', 'נור איינץ צווי' [אחת שתיים]

אז אנחנו לקחנו את המלודיה של אייסלר ועשינו לו טקסטים שלנו.

(שרה בידיש)

(מתרגמת)

אז אני שואל איפה הם? איפה האישה והילד וכל המראות?

(שרה בידיש)

אז תמיד יש לנו שמחפשים קרובים במוסיקה שלנו, נכון?

אחר כך עוד אומרים ש'השוורצאס' [שחורים] מאמריקה, שהם התחילו עם בלזים,

שהם הממציאים, שהם סבלו הרבה.

אבל אם אני יכולה לעשות עטרה ליושנו אני אתן על הקצה של הרגל איזה 'ביישפיל' [דוגמה] לבלוזית שלנו.

(שרה)

נו בלוזית יהודייה לגמרי, נכון?

(שרה)

נקייה לגמרי בלוזית.

(שרה ומתרגמת)

"שכמה לא טוב לי אם היית יודע"

(שרה ומתרגמת)

"לא היית שופך הדם שלי כמו מים".

אבל "פול רובסון" הוא לקח ועשה לו 'אדפטיישן' ככה.

(שרה את אותה מנגינה מידיש עוברת לאנגלית)

"From my place I will not move

I will not move from my place"

ועוד מגדיל לעשות, יתגדל ויתקדש שמה רבא.

*

(זלמה מנגנת ושרה)

"נפש יהודי הומיה"

אבל זאת מולדובה, אנחנו יודעים, של סמטנקה.

אז תמיד אומרים שסמטנקה היא היה האוריגינלי ושנפתלי הרץ אימבר היא היה עושה לו פלגיאיטים.

אני, אני אומרת אולי, אולי, זה היה 'וייס ורסה' [להיפך] כן?

'איפכי מסתבר' [איפכא מסתברא] אולי זה היה כן?

מפני היסטוריה משכתבת את עצמו. אנחנו לא יכולים לדעת.
 אני אוהבת ה'פיס' [קטע] הזאת מפני היא מתאר את הנהר.
 שנכנסת לפראג, העיר הזה של אלף מיגדלות, ה'זלאטה פראה' הפראג מזהב.
 אז זה 'אדפטיישן' 'אמאטארי' [חובבני] לפסנתר, אבל תנסו לדמיין 'אורכסטרא' [תזמורת]
 עושה את כל ה'קלימקסים' [השיאים] האלה.
 את הפכפוך של הנהר, איך היא משתדלת להיכנס. לעיר ולעשות לה 'פאנטרציה' [חדירה].
 עוד הפעם, עכשיו פיצקלה פיצקלה 'נומר צווי' [מספר שתיים].
 נחלימצי'קים מתחילות להתרכז ביחד מכל הרחבים של צ'כוסלובקיה,
 "בוהמיה". "מוראויה".
 הופך להיות נהר אחד גדולה וחזקה שאנחנו ביחד הרבה יותר טוב מז'ור ונכנס.
 עושה לו ניתוח לעיר, לעיר, שתי גדות עושה לו.
 'אנשלוס' [סיפוח] עם אוסטריה, צ'כוסלובקיה, פולין, הולנד, 'בלג'ן פורס' [כוחות בלגיה]
 גרייט בריטן' לא מצליח.
 גאנצה גאנצה גאנצה ואלט' [כל כל העולם] היה מונח מונח בכף ידי. ממש ככה.
 אצלנו 'גוט זיי דאנק' [תודה לאל] המוסיקה שמבטא את הקשר שלי לארצי מולדתי היא כל הזמן ב'פרוגרס'
 [התקדמות]. יש לנו חדשות לבקרים שיוצא מ'האוון' התנור חדשה.
 ולמשל באירוויזיון אנחנו יכולים לראות איזה טקסטים אנחנו נותנים ואיזה טקסטים שגויים מביאים של אהבה
 ושל כל מינים של הבל, ואצלנו:
 "חי חי חי אני עוד חי, זה השיר שסבא שר אתמול לאבא וההורה ההיי אם ההיי"
 אני מאוד אוהבת את זה.
 "הוא עם ההוו, אהה.. לא נדם. וגם ההוא"
 שימו לב לקצב הפנימית הזאת.
 שאם 'יו קנט ביט ט'אם אז ג'וין ט'אם' [If you can't beat them, join them],
 הקצב הזאת סוחפת "ההיא עם ההוא ההיא עם ההוא"
 אני קוראת לזה שירים סטייקים,
 "אומצה אומצה אומצה, אומצה אומצה אומצה" לא נדם.
 והקלימקס הווי "כאן נולדתי" דצ ודצה,
 כאן נולדו לי בלונדיני עם עיניים כחולות ילדי, שיהיו בריאים עד מאה ועשרים.
 "כאן בניתי את ביתי"
 הטקסט. אוי הטקסט,
 "כאן גם אתה איתי וגם כל אלף ידידי"
 איזה מזל יש לי אחרי שנים 2000 יש סוף לנדודי.
 אני גדלתי בבית קטנצ'ק ולבן. מוקף עם פרדסים. אני זוכרת כמו היום על הקיר תמונה של איכר.

(אומרת לעצמה)

עוד פעם תנגני זה לא טוב.

(שרה) "שם בבית הספר..."

אז היה פרדסים בביתי אל מול גולן, כי אני זוכרת את הברושים בחצר,
 ברקע את השמיים של השרב חיזור הזה, ואת הפרדסים שעכשיו היא כבר התייבשה.

(שרה) "יצמיח לנו לחם",

אני באמת האמנתי. אני ממש האמנתי. שהאיכר הוא לגמרי בעצמו, באמת, הוא יצמיח ואנחנו יכולים לראות גבעולים פיצקלך כאלה על הלחם עומדת למעלה כשאנחנו אוכלים את זה ונהיה גדולים ובריאים ויפים וטובים וחזקים וצודקים ונחיה לנצח.

והבית שלי הקטנצ'יק הזאת הלבנה היא היה העולם, ואין בלבדו. זה תמיד עם המוסיקה, גידלו אותי עם הרבה חופש בבית, ואמרו לי הבני אדם שווים כולם, אבל תנגני, אנחנו הרבה לא מבקשים רק שתנגני קצת, כל יום כל יום כל יום. תתאמני, לנקות את הפסנתר.

(אומרת לעצמה)

עוד פעם. זה לא טוב. יום אחד את עוד תנשקי לנו את הידיים בשביל זה.

*

בהמשך חלק זה יכנסו דמויות נוספות לחלל "המגורים":
השחקן מוני שמגלם את הילד מנשה, בנה של זלמה.
השחקנית מירי שמגלמת את גברת טובה פצ'קורינסקי, ניצולת שואה גם היא.
והשחקן חאלד אבו עלי שמגלם פועל ערבי.

(נכנס חאלד אבו עלי מגלם "ערבי")

זלמה: "כאן נולדתי, כאן נולדו לי ילדי"

יש המנונים גם למחנות ריכוז השמדה.

(מנגנת ושרה את השיר)

"...בשתי ידיי וכאן גם אתה איתי וכאן כל אלף ידיי"

(מדברת לשכנה למעלה)

בסדר, עוד לרגע אחד.

(מדברת לקהל)

שכנה שלי מלמעלה היא לא יכולה לשמוע קצת מוסיקה קלאסי היא מקבל מזה 'אינר פוויסינינג' [הרעלה פנימית] פנימי כזאת אבל היא מאוד נחמדה, אין לי שום דבר 'פרסונאלי' נגדה. היא נותנת לי קצת פיצקלך של בובקלך מה שהיא מכינה לאכול, היא קצת מסריחה זה מתבלינים אני חושבת שהם מבשלים באוכל ואחר כך יוצאת להם גזים מאוד לא... אבל היא מאוד נחמדה.

אבל למה אני צריכה לראות אותה כשאני פותחת את החלון אחרי כל מה שאני עברתי.

(מירי עם אקורדיון, מגלמת ילדה מטקס יום השואה, צועקת)

מירי: אימהלה!!

זלמה: מה קרה?

איפה יש כאן 'מייסלה'? [עכברים]

לא. לא. תסלחו לי. שאתם יכולים להיות לגמרי מאוד שקטות שאין אף 'מייסלה' [עכברים] אצלי זה לגמרי ניקיון, אף פאניקה, אני נופלת לגמרי מהרגליים.

(זלמה מדברת לשכנה למעלה)

שלום גברת מאנבר מה שלומך? תהיי בריאה?

מהרגליים....

אני לא בת עשרים, שאני הלכתי עשרים קילומטר בשלג,

ושמרת לי על צלם אנוש עד טיפת הדם האחרונה, אבל אצלי אפשר לאכול מהרצפה.

הלבאנט פה מלא במיליונים של מיקרובים.

(קוראת לחאלד אבו עלי הערבי)

מיחמוד, בואי הנה בבקשה לרגע,

מיחמוד, נו אחת שתיים, על הרגלים, סובב, הרם הורד

מה שלומך?

(קוראת לבנה מוני)

מוני!

מוני תיכנסי פנימה בבקשה עם 'הדרעק' של ה..

(לקהל)

הוא מסתובב ימים שלמים עם הלוקסוס אני יכולה להתפוצץ מזה,

כמה עוד נשאר לי לחיות אבל לעומת זאת אם אני עם רגל אחת בקבר,

ואצלי זה כאן כבר הפל ברזלים...

(מבחינה בחאלד אבו עלי)

אה, מיחמוד

(עוברת לדבר באידיש)

(חוזרת לעברית ומדברת עם חאלד)

בוא תראה את הפנים שלך.

(לקהל)

הנה הוא הערבי שלי. בלונדיני עם עיניים כחול

מיחמיד, מיחמיד...

חאלד: אייזה, אייזה [כן, כן].

זלמה: מיחמיד, מה שלומך?...

חאלד: 'אנא תאבאן' [אני עייף].

זלמה: אה, 'תאבן', אתם יודעים מה זה 'תאבן'?

'תאבן' זה שהם עייפים. הם קצת עובדים, הם באופן אוטומטי מתעייפים...

זה משהו אצלם 'גנטואלי' 'שרירני' בוורידים אבל הוא כל כך נחמד, והוא מאד משתדל...

(מרימה את הקול, צועקת לבנה מוני)

נו נו, מוניקה תיכנסי עם הדרעק..

(פונה חזרה לחאלד)

נו אז אתה עשית לנו איזה ביישפיל [דוגמה] ממה שאני לימדתי...

(לקהל) תראו טוב מאוד

הם יודעים... עלה לי בבריאות להעסיק אותו...

אצלנו בארץ לא צריך פרוטקציה מספיק שיש קשרים

מיחמיד. מיחמיד..

חאלד (מתקן את זלמה):

חאלד, חאלד.

זלמה: חאלד, מיחמיד, זה הפל אותו דבר.

איך אני יכולה לעשות איזו הבדלה...

תראה תראה את הפרופיל, הצדודית שלך, שיראו איזה מראה ארית יש לך.

חאלד (שר):

"בלאדי בלאדי בלאדי" [ארצי ארצי ארצי]

זלמה: בלחש יותר.

מיחמיד מיחמיד, 'ניש דה פלסטייניאן דרעק' [לא את החרא הפלסטיני]

תשיר את היידיש מה שאני ביקשתי אותך

חאלד: אה.. יידיש.

זלמה: חכו עוד רגע וזה בא, היא קצת קשה עם התפיסה.

חאלד: 'פאשטייט יידיש' [מבינה יידיש]

זלמה (מרוצה, פונה לקהל)

בבקשה

חאלד: 'פאשטייט אודר פאשטייט נישט' [מבינה או לא מבינה]

זלמה (מרוצה)

נכון. עוד עוד.

עם התנועות ועם המבטא.

(חאלד אבו עלי ממשיך לדבר ביידיש).

חאלד: איינץ צווי דריי

זלמה: זה מספרים!

חאלד: 'אינטשולדיגונג' [סליחה]

זלמה (חוזרת אחריו):

'אינטשולדיגונג'

*

זלמה (פונה לחאלד):

מיחמיד.

אני ראיתי שיש כאן מאוד מלוכלך למטה.

חאלד: 'שמוציק' [ליכלוך]

זלמה: כן ואני רוצה שאתה מינקה 'שמוציק'.

ואתה תיקחי בעדינות אתה ה... ואנחנו למדנו מה זה עדינות...

(פונה לקהל, מנמיכה את קולה)

צריך להיות זהיר איתם, לאט לאט, אחר כך יש בכיה לדורות, לשנים.

(פונה חזרה לחאלד)

אל תצביע על אנשים זה לא מחונך.

חאלד: 'טייב. טייב' [טוב. טוב]

(שוב לקהל, מנמיכה את קולה)

אויש איך אני לא אוהבת אותם ...

(מגבירה חזרה את קולה)

הוא לא מפונק... הוא מאד ניחמד.

חאלד (בהתלהבות)

'שוקראן, שוקראן' [תודה, תודה]

זלמה (לקהל)

בחורות, אתם תעשו לי... תשתדלו לי לא לשים לב שהם יכולים כל רגע...

הם בחלקלקות, זה משהו פנימית אצלם,

אתם תסלחו לי רגע

(מנגבת את הפסנתר עם סמרטוט, יורקת מידי פעם לסמרטוט תוך כדי דיבור)

אל תשימו לב שהם כל רגע אני תמיד אומרת למוני הוא יכול...

אף פעם לא לעמוד להם עם הגב... הם יכולים...

הופ וישלוף לך סכין 'הערבר' [הערבי],

אבל לעומת זאת הרוסים הם כל כך נחמדים

(עוברת לנגב את הרצפה)

עכשיו שהם ממלאים את הארץ סובו ציון

ולוקחים לנו כל המקומות של העבודה, שיהיה לי בריאות, הם קצת מסריחים.

אני חושבת זה מפני הם אוכלים כל מיני מינים של 'זלצה פשים' [דגים מלוחים].

ולא רגילים, מאז סיביר להתרחץ הרבה. אבל האתיופינצ'יקים הם כל כך נחמדים

הם ממש, טפו...

(יורקת)

הם כמו צ'יפופקלאך שהוציאו אותם מהעצים וזה ייקח לנו לבכייה לדורות לשנים

עד שאנחנו נצליח ל'תרבתת' אותם, אתם תזכרו טוב מה שאני אמרתי.

(רואה את הבמאי דויד מעיין, פונה לקהל)

אתם חושבים זה "מעיין"? זה "אבקסיס"!

הם מעברתים את השמות שלהם זה מפני שהם סובלים מ'אינפירוריטי קומפלקס' [תסביך נחיתות]. אותם לא

שרפו אצל יימח שיממים.

אבל אתם אדוני אתם הייתם כבר בתכנון זה לא היה עוד עניין של הרבה..

אבל הם כל כך נחמדים, רק 'איינביסכן' [קצת] אתם יודעים 'שטינקן' [מסריחים] קצת.

זה מפני אני חושבת אצלם זה משהו בפיגמנטציה והם זורקים אוכל. אני ראיתי.

זה מפני שהם לא יודעים מה זה רעב אמיתית שהיא בוערת כאש בעצמותי,

לעומת זה הם יכולים להרשות לעצמם להסתובב בלוקסוס אבל דרעקים כל מיני מינים של... אבל באמת הם

כל כך כל כך נחמדים אבל למה ריבוינו של עוילם כשאני פותחת חלון למה אני צריכה לראות אותם 'וי זה וי'

אחרי כל מה שאני עברתי, מה שאני סבלתי

שאני 20 קילומטר רצתי בשלג ושמרתי על צלם אנוש עד הטיפת דם האחרון רצתי ושמרתי על צלם שהלבנט

מלאה מיקרובים שיהיה לי בריאות שיש להם כסף יום אחד יבואו וישרפו אותנו כולנו. אנטיפיתים. קומוניסטים.

'קקר' 'דרעק', 'פאפלוכטה יודה' [יהודי מלוכלך].

(מנקה בקדחתנות. ממשיכה מידי פעם לירוק תוך כדי דיבור)

(נכנס גברת פצ'קורינסקי שמגולמת על ידי מירי, זלמה פונה אליה)

זלמה: גברת פצ'קורינסקי שאני אומרת יום היא אומרת לילה.

חושבת את עצמה מרלין מונרו.

(מדברת בידיש)

(עוברת לדבר בעברית)

כמה שיש לה כסף שהיא יכולה להרשות לעצמה להסתובב.

(זלמה מבחינה בחלון בגברת פצ'קורינסקי)

זלמה: שלום 'פראוו' [גברת] פצ'קורינסקי, מה שלומך?

גב' פצ'קורינסקי: שלום גברת גרינוולד. מה שלומך?

זלמה: יש לי בדיקות בבית חולים בלינסון,

'יום אסל ויום באסל' [יום דבש ויום בצל] כמו שאומרים.

אולי תיכנסי בהזדמנות אחרת יש לי הרבה עסוקה.

גברת פצ'קורינסקי: את יודעת מאוד חשוך אצלך,

לא רואים שום דבר. מה קרה?

זלמה: פראוו פצ'קורינסקי אני חוסכת כן?

אני לא יכולה להרשות לעצמי

גברת פצ'קורינסקי: למה אין לך איזה ביידיעם חדש?

זלמה: כששתחרר לי קצת פיצויים זיכרונו לברכה.

גברת פצ'קורינסקי: את ראית את הבת שלי?

זלמה: את הבת שלך?

בבריאות של מוניקה שלי שקיבלה 9 פסיק 8 באלגברה לא ראיתי אותה את שומעת.

(לקהל, בקול נמוך)

הבת שלה היא מסתובבת עם 'ערברים' [ערבים],

עם הציצקס 'ארויס' [בחוץ]. עם התוחס.

גברת פצ'קורינסקי: שמעי

אני הייתי עכשיו בחוץ ראיתי את מוני.

זלמה: באמת? את ראית?

תספרי להם על הילד.

גברת פצ'קורינסקי: הוא יושב מתחת לעץ

זלמה: כן

גברת פצ'קורינסקי: הוא קורה ספר של 'פאני היל' [fanny Hill]

זלמה: מה את אומרת

גברת פצ'קורינסקי: הוא עם התחתונים שלו למטה.

זלמה: מה את אומרת באמת?

גברת פצ'קורינסקי: מה שאת שומעת!

זלמה: 'אוי אברוך' אני לגמרי שכחתי שהילד לבד בחוץ,

החזיבאללה יכולים כל רגע לבוא עם הסכין.

(צועקת) מוני!

(מוני רץ , מקפיץ כדור , נכנס למגורים)

מוני: אני צריך ללכת אמא שלי בהיסטריה.

אני צריך ללכת אמא שלי בהיסטריה.

(מבחין בקהל ופונה אליו)

הייתם בשואה?

קיבלנו עבודה בבית ספר לרשום את כל האנשים שמתו בשואה.

אנחנו צריכים להיות נר הזיכרון שלהם.

ועמי הביא את הרשימה שלו.

יש לכם את מנגלה להחלפה?

אני, אני אתן לכם את אשתו של אייכמן. יש לי גם את רודולף הס בלי בגדים.

ויש לי גם את אשתו של אייכמן בלי בגדים.

יש לי גם את אווה בראון ויש לי גם את יאסר ערפאת.

אתם יודעים שיאסר ערפאת הוא הומוסקסואלית?

והוא היה חבר של היטלר והם רצו לזרוק את היהודים לים ובגלל זה אמא שלי שלחה אותי ללמוד שחייה.

ואני כבר שוחה בארבע שפות.

והיטלר הוא היה נשיא גרמניה. וגברת פצ'קורינסקי היא הייתה בשואה

ומנגלה חתך לה את הציצי. והוא עשה לה ציצי מפלסטיק

וכל השכונה יודעת שיש לה ציצי גדול ו... ו... ואבא שלך פרטיזני.

(זלמה נופלת אל החלל מתוך חור בתקרה)

זלמה: מנשה!

אחרי כל מה שאני עברתי, חמש מלחמות שהיה לי.

(מטפסת על כנף הפסנתר תוך כדי דיבור)

ארבע טרנספורטים שאני עברתי.

שלוש אקציות, שתי סלקציות, אחד ברית אלוהינו.

אוי קח אותי אליך. קח אותי אליך!

(נופלת מכנף הפסנתר ומשמיעה צליל בס מהקלידים)

מוני: אימא! מאמה!

(מוני קופץ על כנף הפסנתר)

(זלמה שרה אחוזת טירוף ביידיש , קופצת על כנף הפסנתר ומנגבת אותו בסמרטוט.

מוני זוחל למטה יושב מקופל ואוטם אוזניים. על גבו ילקוט)

(מוני תוקע בחצוצרה)

(זלמה ממשיכה לשיר בצרחות)

זלמה: מוני!

מוני: מה? אני הייתי בבית...

זלמה: מונינקה!

מוני: מה?

זלמה: מה ביקשתי לך?

מוני: אני הלכתי ברחוב ואיש זקן אמר לי....

זלמה (קוטעת אותו)

מוני!

מוני אם אמא תהיי חולה מי יטפל בי?

מוני: יש ערבי אחד שרצה לחטוף חייל ואני רציתי לעזור לו אבל היה כלב גדול...

זלמה (קוטעת אותו)

מנשה. מנשה.

ואם את תהיי חולה מי יטפל בך?

מנשקל'ה ואם אנחנו נהיה חולות מי יטפל בנו?

מוני: אני לא יודע.

זלמה: מוני "מי לא ישגה? מי יפתח לי הדלת?"...

מוניקה 'וי הב גסטה [יש לנו אורחים]

טוב מה אני בסה"כ מבקשת?

מוני: אני לא יודע

זלמה (בקול נמוך):

מנשקל'ה תעשי 'קונסנטריישן קאמפ' [תתרכז] חזרה.

מה ביקשתי לך?

מוני: אז תביאי לי בונבון.

זלמה: מנשה מנשל'ה

מוני: אז תשלחי אותי ללמוד ג'ודו.

זלמה: מנשל'ה מה אתה בשביל אימהל'ה? מה אני אמרתי?

מוני: טוב אז פעם אחרונה

זלמה (פונה לקהל):

הוא מאוד מאוד מוכשר.

מוני (מתחיל בסדרת חיקויים, במבטאים שונים של קצין נאצי, ניצול מחנה...)

אני עברתי סלקציה.

זלמה: נכון.

תעשה עם התנועות ועם המבטא מנשה.

מוני: וזה היה נורא

זלמה: נכון. זה היה איום ונורא.

קדימה מנשה אחת שתיים פעם אחרונה ודי.

מוני: אחת שתיים שלוש ארבע מגרמניה היטלר בא אני מתחיל.

(משלב ידיים, 'נכנס' לדמות)

זלמה: בראבו!

נו איך ייקחו אותך לצבא ככה.

מוני: מתנשם

זלמה: יופי!

שיהיה לי צמרמורת

מוני: אני עברתי סלקציה.

(זלמה חוזרת בגרמנית אחרי כל משפט של מוני)

מוני: מנגלה עמד עם הפוזה המפורסמת.

עם היד, ימינה שמאלה, חיים ומוות.

(מוני משנה דמות, מעבר לקול דק וחלש)

ואני ראיתי אותו בדיוק בדיוק הלכתי ברחוב פתאום אני רואה אותו...

(מוני מדגים כלב נובח)

הב הב הב

(מעבר לקול של קצין נאצי)

(מעבר שוב לקול של יהודי במבטא יידיש)

חלק ג

(במגורים, זלמה מתווכחת עם גברת פצ'קורינסקי השכנה)

גב' פצ'קורינסקי: 'חולרות' אלה יותר גרועים מההם.

כמו שהאישה הזאת מחנכת את הבן שלה!

זלמה: אל תתחילי איתי!

גב' פצ'קורינסקי: כמה דורות של אומללים יצמחו עם חינוך כזה.

הבן שלה מסתובב בחוץ כמו איזה 'חורני'.

הוא מפחד לחזור הביתה אז הוא בא אלי לדבר עם טובה.

היא הפכה אותו לנר זיכרון חי ללפיד בוער.

הוא מפחד לחזור הביתה אז הוא בא אלי הרבה פעמים.

אני אף פעם לא דיברתי על הנושא הזה בבית. אף פעם לא סיפרתי לילדים שלי

כי אני לא רציתי שהם יגדלו ילדי שואה, אם את מבינה למה הכוונה שלי כשאני אומרת ילדי שואה.

שאני קראתי איזשהו מחקר שנעשה בעיתון שאומר שזה עבר מההורים לילדים

וזה מתבטא ברגישות, זה מתבטא בחוסר ביטחון. זה מתבטא בפחדים.

הבן שלה מסתובב בחוץ כמו איזה 'חורני' הוא מפחד לחזור הביתה אז הוא בא אלי לדבר עם טובה,

כי אין לו אימא לדבר איתה.

הבת שלי סבלה ממני נורא אתה יודע כותבים עכשיו עלי ספר.

להרבה מאוד אנשים יתפרסם הסיפור שלי. רוצים לכתוב עלי ספר ולעשות עלי סרט. יש איזה

סופרת צעירה בשם יוכבת בן דור שגילה אלמגור היא רוצה לשחק אותי. שהיא תהיה טובה ואני

אומרת אני לא אוותר אתם תאכלו שואה אתם תשתו שואה

אני לא אהיה שקטה בלב שלי אם אני אדע שאתם לא, שלא יהיה אחרי מישהו שעוסק בשואה ביום

יום.

אני פעם בשבוע נותנת עדות במכון בנווה שאנן אני הולכת פעם בשבוע אני עובדת בהתנדבות

במרפאת לין אנחנו גם בזמנו הצלנו גם איזה טייס סורי שנפל כאן.

ואני אומרת מה הייתי אומרת לדוקטור מנגלה אילו הייתי פוגשת אותו.

הייתי אומרת לו שהילדה בת 14 שהוא עשה מה שעשה לה היא פה והיא קצת עוד נורמלית. אני הגשמתי את עצמי. אני בבית שלי. אני במדינה שלי. יש לי ילדים. יש לי נכדים. וזאת הנקמה שלי איך שאומרים כמה שאנחנו עברנו צרות הרבה אנחנו פה. הבן שלי בא אלי ואומר לי אמא אני רוצה לנסוע לגרמניה הוא יודע שאני אמרתי לו כבר פעם אני כף רגלי לא ידורך על אדמת גרמניה לעולם. אבל אמרתי לו אתה יכול לנסוע כי אני לא רוצה שיישאר ביננו איזה טינה. או איזושהי שנאה או דבר כזה. אני רוצה שיהיה פתוח.

זלמה: 'פראו' פצ'קורינסקי, אני יש לי ...

(מפשילה שרוול)

(חאלד יורק לסמרטוט ומנקה את הזרוע של זלמה)

מיס... מיספר על היד.

את שומעת אותי?

גב' פצ'קורינסקי: גברת גרינוולד

גם לי יש מספר על היד.

זלמה: באמת?

כן אבל גברת פצ'קורינסקי

(פונה לבנה מוני, מרימה את הקול)

מנשקה תיכנסי הביתה בבקשה!

אני עברתי לי, תשמע לי טוב, אני עברתי 'איינה אכט' סלקציה' [סלקציה אמיתית].

את שומעת אותי?

גב' פצ'קורינסקי: גברת גרינוולד

זלמה: כן?

גב' פצ'קורינסקי: גם אני עברתי סלקציה

זלמה: מה את אומרת באמת?

מוני: מנגלה! מנגלה! (מצביע על הקלפים)

(גב' פצ'קורינסקי נתלית עם הראש הפוך מטה ושרה, חשופת חזה)

(זלמה מנגנת בפסנתר ושרה)

זלמה (מזמזמת, אומרת את המשפט הבא בהתאם למנגינה):

את עברת סלקציה, מה את אומרת...

זלמה וגב' פצ'קורינסקי שרות ביחד בידיש.

זלמה: מה את אומרת למה לא סיפרת לי.